

‘Centre Internacional de Fotografia Barcelona (1978-1983)’, al MACBA

► El Museu recupera amb una exposició i un llibre l'experiència truncada d'un centre pioner en el camp de la fotografia durant la Transició. ► La mostra reuneix 600 imatges i documentació inèdita.

Títol de l'exposició: *Centre Internacional de Fotografia Barcelona (1978-1983)*. **Dates:** Del 27 de gener al 20 de maig de 2012. **Comissaris:** Jorge Ribalta i Cristina Zelich. **Organització i producció:** Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA). **Publicació:** *Centre Internacional de Fotografia Barcelona (1978-1983)*. MACBA, 2012. Edició en català/castellà.

En el patrimoni fotogràfic espanyol té un paper important el Centre Internacional de Fotografia Barcelona (CIFB), una institució pionera que entre els anys 1978 i 1983 va dur a terme una tasca significativa en el camp de la fotografia i el promotor de la qual va ser Albert Guspi. Escola, sala d'exposicions, biblioteca, cine i bar al mateix temps, el centre es va dedicar a la docència, la divulgació i la producció, i va ser una peça clau en el debat sobre la fotografia durant la Transició. Fruit d'un treball de recerca, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) recupera ara amb una exposició i un llibre l'experiència truncada d'aquest centre singular. La mostra aplega quasi 600 imatges (263 còpies d'època i 310 diapositives) sobre la vida popular a Barcelona, així com un conjunt documental inèdit (cartels, publicacions, articles, fulletons...) que passarà a formar part del fons del Centre d'Estudis i Documentació del MACBA. Així mateix, la publicació inclou entrevistes i testimonis de molts dels participants en l'experiència del CIFB, i que constitueixen una font oral de primer ordre per a investigacions posteriors.

L'exposició inclou fotografies de 22 autors: Enric Aguilera, Miquel Arnal, Jesús Atienza, Anna Boyé, Lluís Casals, Pep Cunties, Manel Esclusa, grup Extra (Sergi Capellas, Jordi Garcia i Xavier Roselló), Ferran Freixa, Manolo Laguillo, Esteve Lucerón, Xavier Martí, Eduard Olivella, Lucho Poirot, Jordi Pol, Humberto Rivas, Jordi Sarrà, Eduardo Subias, Josep Tobella i Mariano Zuzunaga.

En ple Raval, al carrer Aurora 11 bis, continua existint l'edifici que temps enrere va albergar el Centre Internacional de Fotografia Barcelona (CIFB). A la façana, una de les icones de la renovació del barri, encara s'hi veuen les pintures d'Arranz Bravo i Bartolozzi, restaurades el 1997. El CIFB constitueix una experiència truncada en el procés d'institucionalització de la cultura fotogràfica durant la Transició espanyola.

Estudiar avui aquesta experiència, en bona mesura mal coneguda i oblidada malgrat la seva relativa proximitat, s'ha d'entendre des d'una doble perspectiva, local i global.

D'una banda, és un estudi local d'un procés que als anys setanta s'estava produint a escala internacional: la recomposició del camp cultural cap a les indústries culturals en el pas a un model econòmic postindustrial. És el moment en què s'evidencia una gran expansió del mercat artístic i en què la fotografia s'hi incorpora d'una manera sense precedents. A partir dels setanta té lloc la gran expansió internacional d'institucions, festivals, programes acadèmics, galeries i publicacions que crea les condicions d'interpenetració de cultura i economia tal com les coneixem avui.

D'altra banda, es tracta d'analitzar com aquestes condicions històriques generals es van materialitzar específicament en la cultura fotogràfica de Barcelona durant la Transició. En aquest sentit, l'estudi permet examinar aquesta època sota un altre prisma i constatar la convivència de pràctiques i tradicions fotogràfiques diverses, que des d'aleshores han tendit a estar separades. Aquesta multiplicitat dels setanta va perdre terreny davant la concepció visualista de la fotografia creativa, l'hegemonia de la qual es va començar a establir després de les Jornades Catalanes de Fotografia celebrades a la Fundació Joan Miró el 1980, que constitueixen l'ingrés oficial de la fotografia en les noves polítiques culturals. El CIFB va declinar participar-hi.

El promotor Albert Guspi (1943-1985)

El CIFB es va inaugurar l'octubre de 1978 en ple Barri Xino barceloní. Ocupava un edifici de tres plantes que havia estat una antiga fàbrica de pastes alimentàries. La façana, després dels treballs de restauració, va ser decorada amb un mural realitzat per Arranz Bravo i Bartolozzi que representava cronològicament un resum de la història de la fotografia a través de retrats d'alguns dels seus autors més cèlebres, de Daguerre a Robert Frank, i acabava per algunes celebritats locals com Oriol Maspons o Xavier Miserachs. El director del CIFB, Albert Guspi (1943-1985), havia estat fotògraf de reportatge abans d'obrir la primera galeria comercial de fotografia d'Espanya, la galeria Spectrum, inaugurada el 1973 a Barcelona.

Spectrum tenia un programa d'exposicions internacional i combinava la presentació de fotògrafs històrics amb fotògrafs contemporanis. De seguida va esdevenir un lloc de trobada per a la nova generació de fotògrafs creatius que sorgia en aquell moment. Guspi, incansable promotor de la nova cultura fotogràfica, va crear el 1975 el Grup Taller d'Art fotogràfic, on fotògrafs com Lucho Poirot, Manel Esclusa o Pere Formiguera impartien cursos teòrics i pràctics. Seguint el model del festival Rencontres Internationales de la Photographie d'Arles, l'estiu de 1976 va organitzar el Taller Mediterráneo de Fotografia de Cadaqués, que compaginava exposicions i tallers impartits per fotògrafs nacionals i internacionals.

Arran dels contactes realitzats a Arles, Guspi va aconseguir que Spectrum s'inclogués dins la xarxa europea de galeries finançades per Canon. Poc després de signar el contracte amb Canon, va entreveure la possibilitat de crear ell mateix una xarxa de galeries Canon a Espanya, que podria beneficiar-se de les exposicions internacionals

que es presentaven a Spectrum, com la mostra de retrats de Richard Avedon o l'exposició sobre els fotògrafs de la Farm Security Administration.

El CIFB culminava la trajectòria de Guspi com a promotor visionari de la cultura fotogràfica espanyola. El centre es va emmarcar en la tradició de la cultura documental, seguint el model de l'International Center of Photography novaiorquès de Cornell Capa, inaugurat el 1974. Cornell Capa, germà del mític Robert Capa, havia encunyat el terme «fotografia compromesa» per denominar aquesta gran tradició del fotoperiodisme sorgit dels anys trenta. En aquest sentit és significatiu que l'exposició inaugural del CIFB fos una gran antològica d'Agustí Centelles, un clar gest programàtic que va contribuir d'una manera decisiva a la recuperació d'aquest autor com a gran protagonista de la fotografia moderna a Espanya. Les activitats desenvolupades al CIFB giraven entorn de quatre eixos: la docència, que privilegiava el treball en grup per documentar aspectes de la vida urbana quotidiana; les exposicions; les projeccions de cinema i, finalment, els debats i presentacions públiques, en què es convidava fotògrafs, la majoria locals, a projectar els seus treballs en forma d'audiovisual.

Tot i marcar una inflexió en l'escena fotogràfica de finals dels setanta, el CIFB va iniciar un ràpid declivi quan Canon va suprimir la seva política de subvencions a galeries a partir de 1980. Altres factors, però, van ser igualment determinants: en aquella època emergien nous espais fotogràfics a la ciutat, noves galeries i escoles, i la fotografia s'incorporava als estudis artístics superiors. També es va començar a integrar en les polítiques culturals, i aquest fet va marcar l'inici d'una recuperació del patrimoni fotogràfic. En aquest context, el CIFB va anar perdent la capacitat de lideratge inicial i va declinar la col·laboració amb les administracions públiques. Va tancar el 1983 i Albert Guspi va morir inesperadament el 1985.

Els projectes fotogràfics del CIFB

L'exposició s'articula entorn del projecte documental sobre la Barcelona quotidiana i la vida als barris, que va constituir l'aportació essencial i singular del CIFB. Els treballs exposats van ser realitzats per professors, alguns alumnes i per fotògrafs pròxims al CIFB que van participar activament en projectes promoguts des del centre o en les projeccions públiques. El conjunt constitueix una representació col·lectiva de la ciutat traumatitzada que tot just ha sortit de la dictadura, abans de la gran renovació urbana dels vuitanta, i de les formes emergents -de resistència i reconquesta de l'espai públic.

La mostra està estructurada en tres àmbits i posa de manifest la relativa multiplicitat de plantejaments i formats expositius que van caracteritzar les activitats del CIFB. El primer àmbit inclou representacions dels barris populars i els seus habitants: les zones en decadència del Barri Xino i la Rambla, que constituïen l'entorn del CIFB, fotografiades per Anna Boyé, Pep Cunties o Jordi Pol; algunes comunitats marginalitzades com el barri barraquista de la Perona, documentat per Esteve Lucerón; espais urbans perifèrics com el port i Montjuïc, amb reportatges de Xavier Martí Alavedra i Enric Aguilera; l'escorxador, vist per Pep Cunties; o les zones autoconstruïdes del litoral sud, fotografiades per Jordi Sarrà. També s'hi inclouen projeccions de treballs presentats al CIFB per membres de l'equip docent, com

Mariano Zuzunaga, Eduard Olivella, Manel Esclusa o Jordi Sarrà, així com alguns fotògrafs que van participar en les vetllades fotogràfiques, com Humberto Rivas, Lluís Casals, Manolo Laguillo o Ferran Freixa. El segon àmbit està dedicat a la projecció de diapositives sobre l'antic Hospital Mental de la Santa Creu, realitzades per tres fotògrafs vinculats al CIFB –Jesús Atienza, Pep Cunties i Eduardo Subías–, tal com es va presentar el 1980 en una projecció pública, acompanyada de la música de piano de Mariano Zuzunaga, pianista a més de fotògraf.

L'últim espai conté treballs centrats en la representació d'espectacles populars i pràctiques carnavalesques, que visibilitzen el paper clau de les subcultures –en particular la gai i la transsexual– i les seves formes de resistència en l'emergència de nous comportaments socials durant la Transició. S'hi poden veure reportatges d'Eduardo Subías, Anna Boyé i Jordi Sarrà sobre els entorns de la boxa i la lluita lliure; l'extens document sobre El Molino de Josep Tobella; i dues sèries de Lucho Poirot i Miquel Arnal sobre, respectivament, els transsexuals al Carnaval de Sitges i el maquillatge i la preparació d'Ocaña durant els Carnavals de 1978 i 1979. La sala es tanca amb una sèrie sobre el dia a dia d'un circ realitzada pel grup Extra! (Sergi Capellas, Jordi García i Xavier Rosselló) el 1980, que va ser una de les exposicions més ambiciosos que va realitzar el CIFB d'un projecte generat pel mateix centre.

Centre Internacional de Fotografia Barcelona (1978-1983)

Del 27 de gener al 20 de maig de 2012

- **MACBA:** Plaça dels Àngels, 1. 08001 Barcelona. www.macba.cat
- **HORARI:** Dilluns, dimecres, dijous i divendres, d'11 a 19.30 h; dissabtes, de 10 a 20 h; diumenges i festius, de 10 a 15 h; dimarts no festius, tancat
- **VISITES GUIADES DIÀRIES:** Feiners, a les 18 h; dissabtes, a les 12 i a les 18 h; diumenges i festius, a les 12 h.
- **VISITA DEBAT:** Visita guiada a càrrec de Jorge Ribalta, un dels comissaris de l'exposició. Sales del museu, dimecres 22 de febrer, a les 18 hores.
- **TAULA RODONA:** *La historització dels setanta.* Amb Enric Mira, Marie-Loup Sougez i Carmelo Vega. Moderada per Jorge Ribalta i Cristina Zelich. Auditori MACBA, dilluns 12 de març, a les 19.30 hores.
- **MÉS INFORMACIÓ:** www.macba.cat i http://www.twitter.com/MACBA_Barcelona